

УДК 615.218.2

<https://doi.org/10.24959/sphhcj.22.272>

О. П. Баліцька, В. С. Злагода, Ю. М. Григорук, О. Д. Гайдай,
О. Д. Благун, М. А. Артемчук

Вінницький національний медичний університет імені М. І. Пирогова, Україна

АВС-АНАЛІЗ СПОЖИВАННЯ АНТИГІСТАМІННИХ ПРЕПАРАТІВ

Мета – проаналізувати попит і споживання антигістамінних препаратів (АГП) на фармацевтичному ринку України на прикладі однієї з аптек м. Вінниці.

Матеріали та методи. Аптека у м. Вінниці, номенклатура АГП, роздрібні ціни на АГП досліджуваної аптеки. Методи: описовий, статистичний, порівняльний, АВС-аналізу.

Результати дослідження. У результаті проведеного дослідження за допомогою АВС-аналізу було вивчено попит і споживання АГП на прикладі однієї з аптек м. Вінниці за період лютий-квітень 2021 р. До препаратів-лідерів за продажем увійшли «Ніксар», «Цетрин 20», «L-цет», «Дексаметазон», «Цетрилев», «Еріус», «Цетрин 30», що відповідали 80 % від загального товарообігу. Загальна виручка становила 8218,68 грн. До групи В увійшли «Лоратадин», «Алерзин», «Ергоцетал», «Кларитин», що становили 15 % від загальної суми продажу. Загальна виручка становила 1660,18 грн. Препарати «Цетиризин-ТЕВА», «Супрастин», «Алергозан», «Тавегіл», «Кетотифен», «Димедрол» становили 5 % від загальної суми продажу. Загальна виручка дорівнювала 718,43 грн.

Висновки. Було з'ясовано, що найбільший попит у населення мають такі АГП: «Ніксар», «Цетрин 20», «L-цет», «Дексаметазон», «Цетрилев», «Еріус», «Цетрин 30». Ці препарати складають основний дохід аптечної мережі, і працівникам аптеки необхідно забезпечити стовідсоткову наявність цього найменування товару.

Ключові слова: антигістамінні препарати; АВС-аналіз.

O. P. BALITSKA, V. S. ZLANODA, YU. M. HRYHORUK, O. D. GAIDAY,
O. D. BLAHUN, M. A. ARTEMCHUK

National Pirogov Memorial Medical University, Vinnytsia, Ukraine

THE ABC-ANALYSIS OF THE CONSUMPTION OF ANTIHISTAMINIC DRUGS

Aim. To analyze the demand and consumption of antihistaminic drugs (AHD) at the pharmaceutical market of Ukraine on the example of one of the pharmacies in Vinnytsia.

Materials and methods. A pharmacy in Vinnytsia, nomenclature of AHD, retail prices for AHD of the pharmacy under research were studied. The methods of survey, statistical, comparative, as well as ABC analysis were used.

Results. As a result of the study, the demand and consumption of AHD were analyzed on the example of one of the pharmacies in Vinnytsia for the period February-April 2021 using the ABC analysis. Nixar, Cetrine 20, L-cet, Dexamethasone, Cetrilev, Aerijs, Cetrine 30 were the leading drugs in sales and accounted for 80 % of the total turnover. The total revenue of these funds was UAH 8218,68. Group B included Loratidine, Allerzin, Ergocetal, Claritin, which accounted for 15 % of the total amount of sales. The total revenue of these funds was UAH 1660,18. Such drugs as Cetirizine-TEVA, Suprastin, Allergosan, Tavegil, Ketotifen, and Diphenhydramine were 5 % of the total sales. The total revenue of these funds was UAH 718,43.

Conclusions. It has been found that the following AHP are in the greatest demand among the population: Nixar, Cetrine 20, L-cet, Dexamethasone, Cetrilev, Aerijs, Cetrine 30. These drugs provide the main income of the pharmacy chain, and pharmacy employees need to ensure 100 % availability of this product name.

Key words: antihistaminic drugs; ABC-analysis.

Постанова проблеми. За статистикою ВООЗ [1], алергії займають провідне місце в структурі захворюваності. Сьогодні від різноманітних алергічних реакцій страждає від 20 до 40 % дорослого населення. Європейська академія алергології та клінічної імунології передбачає, що менш ніж через 15 років більше половини населення земної кулі матиме ті чи інші алергічні захворювання [2]. Останніми роками, а надто в умовах пандемії COVID-19, спостерігають суттєву тенденцію до збільшення кількості населення

різних країн світу на алергічні захворювання. Таке зростання може бути зумовлене декількома причинами. Проведення протиепідемічних заходів призводить до зменшення міжособистісних контактів між людьми, а також зменшення контактів людини з сильними збуджувачами алергічних захворювань, які конкурентно гальмують реакцію на переважно слабкі алергени навколишнього середовища [3, 5].

Ситуація, що склалася, зумовлює активний розвиток фармацевтичної індустрії та

поповнення в аптеках нашої країни асортименту протиалергійних засобів, найбільшу частку серед яких становлять антигістамінні препарати. Щорічно розробляють і впроваджують у медичну практику нові лікарські препарати (ЛП) зазначеної групи, удосконалюють їхні форми, оптимізують асортимент [6]. Важливим питанням є забезпечення аптек АГП в потрібній кількості й належної якості з урахуванням попиту на них населення. Для цього доцільним є проведення АВС-аналізу, який є дієвим інструментом виявлення внеску окремої товарної номенклатури в прибуток підприємства. Тому наразі дослідження цього питання постає актуальним задля забезпечення аптек необхідним арсеналом зазначеної групи препаратів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Попередні дослідження засвідчили, що загальна кількість АГП на фармацевтичному ринку Вінниччини становить 13 міжнародних непатентованих найменувань (МНН), 99 торгових назв, з них 42 – вітчизняних, а 57 – зарубіжних виробників. На фармацевтичному ринку Вінниччини антигістамінних ЛЗ виявлено незначну перевагу (на 15,14 %) препаратів зарубіжного виробника [4]. За результатами дослідження Г. В. Тарасенка, 2020 року найбільшу частку фармацевтичного ринку (353 препарати, що становить 44,97 %, з 7 АТХ груп АГП) складає група R – Засоби, що діють на респіраторну систему, зокрема підгрупи R01A, R03B та R06A [5].

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Систематизуючи результати огляду літературних джерел, можемо стверджувати про недостатній рівень висвітлення проблеми з планування товарного асортименту аптек АГП. Фармацевтичний ринок пропонує широкий вибір АГП за різними торговельними назвами та з різною ціновою політикою. Забезпечення аптек необхідним асортиментом цієї групи препаратів залежить від попиту на них населення. Тому важливим питанням є здійснення ранжування АГП за об'ємами продажів за певний проміжок часу, розрахування потрібної їх кількості та своєчасного поновлення в аптеці.

Формулювання цілей статті. Мета роботи – проаналізувати попит і споживання АГП на фармацевтичному ринку України на прикладі однієї з аптек м. Вінниці.

Завданням дослідження є аналіз об'ємів продажів АГП за 3 місяці; виявлення АГП, які мають найбільший попит у населення та забезпечують максимальний прибуток аптеці.

Матеріали та методи. Матеріалами розгляду були: аптека у м. Вінниці, номенклатура АГП, роздрібні ціни на АГП досліджуваної аптеки.

Під час дослідження застосовували описовий, статистичний, порівняльний методи та АВС-аналіз.

АВС-аналіз – це спосіб класифікації ресурсів за ступенем їхнього впливу на прибуток компанії. Метод АВС застосовують до товарного асортименту, щоб зрозуміти рентабельність груп товарів чи окремих найменувань та скоригувати асортимент. В основі методу лежить принцип Парето: 20 % зусиль забезпечують 80 % результату. Що ж до товарного асортименту, то цей принцип можна сформулювати так: 20 % товарів роблять 80 % обороту підприємства. Суть методу в тому, щоб відранжувати позиції з погляду внеску в загальну прибутковість. З усіх товарів в результаті буде виокремлено три групи: група А – найцінніші позиції, товари якої становлять 20 % від загального асортименту та забезпечують 80 % продажів; група В – проміжні позиції, товари якої складають 30 % асортименту та роблять 15 % продажів; група С – найменш цінні товари, які становлять 50-60 % асортименту й дають 5 % продажів. Отже, товари групи А продавати вигідно, тому на їх реалізації варто сконцентруватися, а товари з групи С приносять мінімум прибутку – їх кількість можна сміливо зменшувати або виводити з асортименту.

Результати та їх обговорення. Попит на АГП певною мірою має сезонний характер, підвищуючись у весняний період. Структура споживання цієї групи препаратів формується під впливом лікарського призначення, що зумовлено насамперед специфічністю самих алергічних захворювань. У нашому дослідженні ми обрали період лютий-квітень як показник пересічного значення від найменшого попиту на АГП до періоду загострення у весняний період. У результаті проведеного дослідження було з'ясовано, що аптека закуповувала та реалізовувала

населенню АГП за різними торговельними назвами усіх поколінь. Понад 40 % становили препарати вітчизняного виробництва. АГП були представлені у формі таблеток, сиропів, розчинів для ін'єкцій, очних крапель та гелів. Найбільший попит серед населення мали таблетовані ЛФ, найменший – гелі. Всього було реалізовано 10 АГП за МНН та 13 АГП за торговельними назвами. Розподіл їх за поколіннями наведено в табл. 1.

За 3 місяці аптекою було реалізовано АГП на суму 10597,29 грн, а саме: «Супрастин» – 2 пачки на суму 172,6 грн; «Лоратадин» – 34 пачки на суму 656,2 грн; «Ніксар» – 12 пачок на суму 1218 грн; «Цетрилев» – 20 пачок на суму 1036 грн; «Цетрин 20» – 14 пачок на суму 1230,13 грн; «Цетрин 30» – 5 пачок на суму 658 грн; «Кетотифен» – 2 пачки на суму 55,73 грн; «Еріус» – 3 пачки на суму 825,69 грн; «Алерзин» – 5 пачок на суму 479,33 грн; «Ергоцетал» – 2 пачки на суму 202,46 грн; «Цетиризин-ТЕВА» –

3 пачки на суму 198,5 грн; «Алергозан» – 3 пачки на суму 126,70 грн; «L-цет» – 3 пачки на суму 1367,11 грн; «Дексаметазон» – 5 пачок на суму 1883,75 грн; «Тавегіл» – 1 пачка на суму 122,31 грн; «Димедрол» – 2 пачки на суму 42,59 грн; «Кларитин» – 3 пачки на суму 322,19 грн.

За досліджуваний період до препаратів-лідерів за продажем увійшли «Ніксар», «Цетрин 20», «L-цет», «Дексаметазон», «Цетрилев», «Еріус», «Цетрин 30», що відповідали 80 % від загального товарообігу. Загальна виручка становила 8218,68 грн. До групи В увійшли «Лоратадин», «Алерзин», «Ергоцетал», «Кларитин», що становили 15 % від загальної суми продажу. Загальна виручка склала 1660,18 грн. Препарати «Цетиризин-ТЕВА», «Супрастин», «Алергозан», «Тавегіл», «Кетотифен», «Димедрол» становили 5 % від загальної суми продажу. Загальна виручка дорівнювала 718,43 грн (табл. 2).

Таблиця 1

РОЗПОДІЛ АГП ЗА ПОКОЛІННЯМИ В ДОСЛІДЖУВАНІЙ АПТЕЦІ

МНН	Торговельна назва	Форма випуску	Країна-виробник
АГП I покоління			
Хлоропірамін	Супрастин	таблетки по 25 мг № 20, розчин д/і 20 мг/мл по 1 мл № 5 в амп.	Угорщина
Кетотифен	Кетотифен	таблетки по 1 мг № 30	Україна
АГП II покоління			
Лоратадин	Лоратадин	таблетки по 0,01 г № 10, № 10 x 2 у контурному чарунковому пакованні, сироп 1 мг/мл по 90 мл у флак.	Україна
	Кларитин	таблетки по 10 мг № 10, сироп 1 мг/мл по 60 мл (100 мл) у флак.	Бельгія
Біластин	Ніксар	таблетки по 20 мг № 10	Італія
Цетиризин	Цетрин	таблетки, в/плів. обол., по 10 мг № 20, № 30	Індія
Левोцетиризин	Алерзин	таблетки, в/плів. обол., по 5 мг № 14, краплі ор., р-н 5 мг/мл по 20 мл у флак.-крап.	Угорщина
Цетиризин	Цетиризин-ТЕВА	таблетки, в/плів. обол., по 10 мг № 20	Україна
Деслоратидин	Алергозан	таблетки по 5 мг № 10, розчин оральний 0,5 мг/мл по 120 мл у флак.	Болгарія
АГП III покоління			
Левоцетиризин	Цетрилев	таблетки, в/плів. обол., 5 мг № 10, Цетрилев гель по 50 мл у тубах	Індія
	Ергоцетал	таблетки, в/плів. обол., по 5 мг № 30	Україна
	L-цет	таблетки по 5 мг № 100, сироп 2,5 мг/5 мл по 100 мл у флак.	Україна
Деслоратидин	Еріус	таблетки, в/плів. обол., по 5 мг № 10, сироп 0,5 мг/мл по 60 мл у флак.	Бельгія

Таблиця 2

РЕЗУЛЬТАТИ АВС-АНАЛІЗУ СПОЖИВАННЯ АГП

Назва	Форма випуску	Пересічна роздрібна ціна на ЛЗ, грн	Об'єм продажів АГП	Частка від загального продажу АГП, %	АВС-група
Дексаметазон	розчин для ін'єкцій по 1 мл № 25	376,75	1883,75	17,77 %	А
Л-цет	таблетки по 5 мг № 100	455,70	1367,11	12,9 %	
Цетрин 20	таблетки по 10 мг № 20	87,86	1230,13	11,60 %	
Ніксар	таблетки по 20 мг № 10	101,5	1218	11,5 %	
Цетрилев	таблетки по 5 мг № 10	51,8	1036	9,77 %	
Еріус	таблетки по 5 мг № 10	275,23	825,69	7,80 %	
Цетрин 30	таблетки по 10 мг № 30	131,6	658	6,21 %	
Загальна сума		1480,44	8218,68	77,55 %	В
Лоратадин	таблетки по 0,01 г № 10	19,3	656,2	6,19 %	
Алерзин	таблетки по 5 мг № 14	95,86	479,33	4,52 %	
Кларитин	таблетки по 10 мг № 10	107,39	322,19	3,04 %	
Ергоцетал	таблетки по 5 мг № 30	101,23	202,46	1,91 %	
Загальна сума		323,78	1660,18	15,66 %	С
Цетиризин-ТЕВА	таблетки по 10 мг № 20	66,16	198,5	1,87 %	
Супрастин	розчин д/і 20 мг/мл по 1 мл № 5	86,3	172,6	1,63 %	
Алергозан	таблетки по 5 мг № 10	42,23	126,70	1,19 %	
Тавегіл	таблетки по 1 мг № 20	122,31	122,31	1,18 %	
Кетотифен	таблетки по 1 мг № 30	27,8	55,73	0,52 %	
Димедрол	1 % по 1 мл в ампулі № 10	21,29	42,59	0,4 %	
Загальна сума		366,09	718,43	6,79 %	
Загалом		2170,31	10597,29	100 %	

Висновки. У результаті проведеного дослідження проаналізовано попит і споживання АГП на прикладі однієї з аптек м. Вінниці за період лютий-квітень 2021 року. З'ясовано, що об'єм продажів досліджуваної аптеки склав 10597,29 грн. Цей об'єм забезпечили 10 АГП за МНН та 13 АГП за торгівельними назвами. Виявлено, що найбільший попит у населення мають такі АГП: «Ніксар», «Цетрин 20», «Л-цет», «Дексаметазон», «Цетрилев», «Еріус», «Цетрин 30». Ці препарати складають основний дохід аптечної мережі, тож працівникам аптеки необхідно забезпечити стовідсоткову

наявність зазначеного найменування товару. До препаратів групи В увійшли «Лоратадин», «Алерзин», «Ергоцетал», «Кларитин». До таких препаратів потрібна постійна увага й періодичний контроль їх запасу. Препарати групи С не приносять істотного прибутку аптеці і не мають високої популярності серед населення, але можуть бути закуплені в період сезонності. У досліджуваній аптеці вони були представлені 6 ТН, а саме: «Цетиризин-ТЕВА», «Супрастин», «Алергозан», «Тавегіл», «Кетотифен», «Димедрол».

Конфлікт інтересів: відсутній.

Перелік використаних джерел інформації

1. Всесвітня організація охорони здоров'я URL: <http://www.who.int>.
2. European Academy of Allergy and Clinical Immunology (EAACI). Tackling the Allergy Crisis in Europe – Concerted Policy Action Needed: Advocacy Manifesto. URL: http://www.eaaci.org/images/media/EAACI_Manifesto_brochure_Interactive.pdf.
3. Яковлева Л. В., Бердник О. Г., Гуртякова А. О. Аналіз асортименту, доступності й обсягів споживання антигістамінних лікарських засобів в Україні. *Фармацевтичний журнал*. 2018. № 1-2.

4. Бобрук В. П., Благун О. Маркетинговий аналіз та нормативно-правове регулювання у сфері відпуску антигістамінних препаратів фармацевтичного ринку Вінниччини. *Вісник Вінницького національного медичного університету*. 2016. № 1, ч. 1 (Т.20).
5. Тарасенко Г. В., Селезько В. С. Аналіз асортименту антигістамінних препаратів на фармацевтичному ринку України. *Scientific Collection «InterConf», (37): with the Proceedings of the 1st International Scientific and Practical Conference «Recent Scientific Investigation», December 6-8, 2020. Oslo, Norway: Dagens naeringsliv forlag, 2020. С. 812-819.*
6. Кубарева, І. В., Пузак Н. О. Вивчення основних характеристик антигістамінних лікарських засобів на ринку України. *Формування національної лікарської політики за умов впровадження медичного страхування: питання освіти, теорії та практики* : матеріали V Всеукр. наук.-освітньої Інтернет конф., м. Харків, 12-13 берез. 2019 р. Харків : НФаУ, 2019. С. 242-244.

References

1. Vsesvitnia orhanizatsiia y zdorovia. Available at: <http://www.who.int>.
2. European Academy of Allergy and Clinical Immunology (EAACI). Tackling the Allergy Crisis in Europe – Concerted Policy Action Needed: Advocacy Manifesto. Available from: http://www.eaaci.org/images/media/EAACI_Manifesto_brochure_Interactive.pdf.
3. Iakovlieva, L. V., Berdnyk, O. H., Hurtiakova, A. O. (2018). Analiz asortymentu, dostupnosti y obsiahiv spozhyvannia antyhistaminnykh likarskykh zasobiv v Ukraini. *Farmatsevychnyi zhurnal*, 1-2.
4. Bobruk, V. P., Blahun, O. D. (2016). Marketinhovyi analiz i normatyvno-pravove rehuluvannia u sferi vidpusku antihistaminnih preparativ farmatsevychnoho rynku Ukrainu. *Vynnytsya National Medical University Bulletin*, 20 (1 (1)).
5. Tarasenko, H. V., Selezko, V. S. (2020). *Scientific Collection «InterConf», (37): with the Proceedings of the 1st International Scientific and Practical Conference «Recent Scientific Investigation»*. Oslo, Norway: Dagens naeringsliv forlag, 812-819.
6. Kubarieva, I. V., Puzak, N. O. (2019). Proceeding from Formuvannia natsionalnoi likarskoi polityky za umov provadzhennia meduchnoho strahuvannia: pytannia osvity, teorii ta praktyky: *materialy Vseukrainskoi naukovo-osvitnoi Internet konferentsii*. Kharkiv, 242-244.

Відомості про авторів:

Балицька О. П., кандидатка фармацевтичних наук, доцентка кафедри фармації, Вінницький національний медичний університет імені М. І. Пирогова (<https://orcid.org/0000-0003-0990-7146>). E-mail: olesyabal1984@gmail.com
Злагода В. С., асистентка кафедри фармації, Вінницький національний медичний університет імені М. І. Пирогова (<https://orcid.org/0000-0002-5206-3279>)

Григорук Ю. М., кандидатка фармацевтичних наук, доцентка кафедри фармації, Вінницький національний медичний університет імені М. І. Пирогова (<https://orcid.org/0000-0002-9298-5550>)

Благун О. Д., старша викладачка кафедри фармації, Вінницький національний медичний університет імені М. І. Пирогова (<https://orcid.org/0000-0001-7671-2328>)

Гайдай О. Д., старша викладачка кафедри фармації, Вінницький національний медичний університет імені М. І. Пирогова

Артемчук М. А., кандидат медичних наук, доцент кафедри фармації, Вінницький національний медичний університет імені М. І. Пирогова (<https://orcid.org/0000-0003-3680-8493>)

Information about authors:

Balitska O. P., Candidate of Pharmacy (Ph.D.), associate professor of the Pharmacy Department, National Pirogov Memorial Medical University, Vinnytsya (<https://orcid.org/0000-0003-0990-7146>). E-mail: olesyabal1984@gmail.com

Zlakhoda V. S., teaching assistant of the Pharmacy Department, National Pirogov Memorial Medical University, Vinnytsya (<https://orcid.org/0000-0002-5206-3279>)

Hryhoruk Yu. M., Candidate of Pharmacy (Ph.D.), associate professor of the Pharmacy Department, National Pirogov Memorial Medical University, Vinnytsya (<https://orcid.org/0000-0002-9298-5550>)

Blahun O. D., senior teacher of the Pharmacy Department, National Pirogov Memorial Medical University, Vinnytsya (<https://orcid.org/0000-0001-7671-2328>)

Gaiday O. D., senior teacher of the Pharmacy Department, National Pirogov Memorial Medical University, Vinnytsya

Artemchuk M. A., Candidate of Medicine (Ph.D.), associate professor of the Pharmacy Department, National Pirogov Memorial Medical University, Vinnytsya (<https://orcid.org/0000-0003-3680-8493>)

Надійшла до редакції 25.09.2022 р.